

eten inte-
ding van
is wat.

doen aan-
t in aan-
eens per-
len doen,
en moeten

en predi-
cus wilden
rop ze een
en. Ik zelf

dagbladen.

lingen, die
vacantie's,
en tijd van
te voren,
n deel van
oords, door
ich steeds
rik niet be-
eenteleden,
zeggen. Die
ijds daarin

week aan
te scriba in

re beurten,
Daarover
e gemeente
de overige
zet worden,
reek. Maar
en voor de

s, daar een
men elkaar

met elkaar
vor 'thoofd
at te voor-
arden moet,
om welke

in:
Serkinieuwa,
ist:

ant of Candidaat

ant
ant of Candidaat
ant of Candidaat

ant of Candidaat

ant of Candidaat
voorkurt:

sland
Achterhoek

land

Holland

es als God
ch zulk een
n. Om hem
n te stellen
r Ex. 7:1:
r Farao" of

schen geest
met de om-
or en door

n Yahuda
hand Gods".
eren zal zijn
r eene zeer
r had deze
de reddende
ewaarde en
t Egypte is".
rpte onover-
aren richte
ad tegen de

bijtende iro-
ik van deze
arao worden
ie zoo hoog
thouwd, hul-
t Jahwe". In
gebruik van
ng met hun

De Predikant of Candidaat, die de eerste (bovenstaande) bekendmaking leest en 'n vrijen Zondag heeft, schrijft een briefkaart aan de Adm. van 't dagblad, met vermelding van zijn naam en adres en vrije Zondagen en de Administratie zendt die op aan den Kerkerad die dit bericht heeft ingezonden, benevens de namen van hen, die in de tweede bekendmaking zich beschikbaar stelden. Aan de kerk van Schokland, die rechtstreeks om bericht vroeg, omdat de tijd drong, wordt door den Ds, die een Zondag vrij heeft, rechtstreeks bericht.

De Kerkeraden, die de tweede (de onderstaande) bekendmaking lezen en behoefte hebben aan een Ds, zenden aan de Administratie een briefkaart met betaald antwoord, verzoekende om de namen van de Predikanten, die 11/11 of 18/11 beschikbaar hebben.

De Kerkeraden zijn en blijven dan geheel vrij in de keuze van den predikant, dien ze uitnodigen willen. Niemand wordt voor 't hoofd gestooten. En de Kerkerad (vergeef ons dat spreekwoord) koopt dus geen kat in den zak, wat bij 'n advertentie wel 't geval is. Hij weet welke Ds beschikbaar is, zonder dat de Ds zich persoonlijk tot dezen heeft gewend.

Natuurlijk zal er voor 't plaatsen van zulk een bekendmaking een vergoeding moeten betaald worden. 't Zijn een paar rubrieken van kleine eenregele bekende bekendmakingen, waaraan bovendien eenige administratie verbonden is, n.l. 't doorzenden van namen en adressen.

Wat is hier tegen in te brengen? 't Gaat om de bevordering van de bediening des Woords en de Kerkeraden blijven geheel vrij wie of ze kiezen zullen. De Ds hangelen niet naar een vacante gemeente. Alleen weet men, dat ze dan en dan beschikbaar zijn ter bediening van 't Woord. Krijgen ze van een groote kerk een uitnodiging, terwijl ze meenen, dat hun stem niet sterk genoeg daarvoor is, ze kunnen nog altijd bedanken.

Indien deze regeling de instemming heeft, ook van de redactie, dan zou harerzijds een aandrang kunnen uitgeoefend worden op onze groote Christelijke dagbladen (een weekblad of maandblad is daarvoor onge- schikt) ten bate van de gemeenten en haar scribae en ja ook van de predikanten, die gaarne in een bepaald deel van 't land hun vacantie zouden willen doorbrengen.

Ds W. F. C. VAN HELSDINGEN.

Sichem.

Prof. Aalders geeft in het „Leidersblad“ een in- teressant artikel over de opgravingen in Sichem. Na gewezen te hebben op het belang van de opgravingen in Babylonië en Egypte, waarover Dr Noordzij breed- voerig handelt in zijn „Gods Woord en der eeuwen ge- tuigenis“, gaat hij aldus voort:

Van nog veel grooter beteekenis zijn de opgravingen in den lijbelschen bodem zelf, de opgravingen in Palestina, het Heilige Land. Dat men daarvan zoo weinig hoort, veel minder dan van de opgravingen in de andere landen, waar eens een machtige oude Oostersehe cultuur bloeide, ligt hieraan, dat men eigenlijk pas in den allerlaatsten tijd zich met ernst en op systematische wijze tot dit werk heeft kunnen zetten. De bezwaren die men te overwinnen had, waren voornamelijk dat de ruïnen-heuvels weer met dorpen of kerkhoven waren overdekt, en dat de overwegend Mohammedaansche bevolking het werk eer zocht te belemmeren dan dat zij behulpzaam wilde wezen. Hoewel deze bezwaren zelfs nu nog niet geheel zijn weggenomen, zijn ze wel vermind- erd, vooral sedert Palestina onder Engelsch bewind gekomen is; en vandaar dat men in de laatste jaren het werk zowel van Engelsche en Amerikaansche als ook van Duitsche zijde met volle energie heeft aangevat.

Een van de plaatsen waar men dit met belangrijk

uitdrukking „de hand Gods“ bij een zoo zware bedreiging als ergerlijke godslastering geklonken hebben. Ze moesten er bijzonder door zijn gekrenkt.

Yahuda wijst er ook op, dat de Egyptenaar niet altijd onderscheid maakte tusschen wat we noemen: „gebeente“ en „lid“. Precies hetzelfde verschijnsel valt ook te constateeren in het He- breeuwsch, waarin een woord is, dat zowel „ge- beente“ als „lid“ kan beteekenen. Dit brengt ons op de juiste beteekenis van een verordening in Ex. 12:46. Daar lezen we met betrekking tot het Paaschlam: „In één huis zal het gegeten worden; gij zult van het vleesch niet buiten uit het huis dragen, en zult geen been daaraan breken“. Dan staat er in het Hebreuwsch een woord voor „been“, dat zowel „gebeente“, „bot“ of „lid“ kan beteekenen. Nu staat hier dat Hebreuwsche woord niet op een beentje, dat men bij het eten niet breken mocht, maar op een „lid“. Men moet bij het braden geen lid van het lam afscheiden, maar het lam als geheel braden. Ex. 12:46 drukt dus hetzelfde uit, wat in vs 9 staat: „Gij zult daar niet rauw van eten, ook geenszins in water gezoden, maar aan het vuur gebraden, zijn hoofd met zijne schen- kelen en met zijn ingewand“. Het Paaschlam moest in zijn geheel gegeten worden. Deze maatregel heeft daarin zijn grond, dat voor ieder huis een geheel lam zou worden genomen (Ex. 12:3). Het mocht bij het braden niet in stukken gedeeld worden, om te voorkomen, dat een lam op verschillende ge- zinnen en huizen zou worden verdeeld. In één

succes heeft gedaan is Sichem, onzen lezers uit het O.T. welbekend. Sichem was al een bestaande Kanaänietische stad toen Abraham uit Ur der Chal- deen kwam naar het land, dat hem de Heere God wees (Gen. 12:6), en Jacob sloeg in de nabijheid daar- van zijn tenten op toen hij uit Paddan-Aram weder- keerde (Gen. 33:18), terwijl ieder zich de droevige geschiedenis herinnert welke daaraan verbonden is van de verleiding van Dina en de wraak van haar broeders (Gen. 34). Toen de Israëlieten Kanaän hadden veroverd, werd Sichem aangewezen als een van de vrijsteden (Joz. 20:7), een van de Levieten- steden (Joz. 21:21). Het moet toen voor Israël ook als een plaats van beteekenis hebben gegolden: im- mers Jozua verzamelde daar het heele volk voor de verbondavermieuwing (Joz. 24). In het stuk grond dat Jakob daar van de bewoners had gekocht (Gen. 33:19) werden de beenderen van Jozef ter aarde besteld (Joz. 24:32). Dan heeft deze stad een be- langrijke rol gespeeld in het tijdvak der Richteren: Abimelech, een bastaardzoon van Gideon uit een Sichemietische vrouw, wist zich daar tot koning te doen verheffen, doch toen er later oneenigheid tus- schen hem en de Sichemieten ontstond, werd de stad door hem ingenomen en verwoest (Richt. 9). Ook als het komt tot de splitsing van Israël door de bekende houding van Rehabeam is het alweer Sichem, waar zich deze gebeurtenis afspeelt. (1 Kon. 12:1), en waar Jerobeam het allereerst zijne residentie kiest. (1 Kon. 12:25).

Waarom men juist Sichem heeft gekozen als op- gravingsterrein? In de eerste plaats, omdat het, zoo- als uit het bovengezegde blijkt, niet alleen geduren- de de geschiedenis van Israël, maar ook reeds in de voor-Israëlietische periode een betekenisvolle stad van Kanaän was. En in de tweede plaats, omdat men hier te doen had met een ruïnen-heuvel, die niet op- nieuw bebouwd was. De Romeinen hadden namelijk in het jaar 68 na Chr. op een half uur afstand een nieuwe stad gebouwd: Neapolis, welke onder den ver-Arabiseerden naam Nablous nog altijd de hoofd- stad van het geheele omgevende district is; en ten gevolge hiervan werd de oude puinhoop geheel ver- geten en verlaten.

De opgravingen zijn hier het eerst begonnen vlak voor den wereldoorlog in het jaar 1913, daarna, zoo- als voor de hand ligt ten gevolge van dien oorlog geruimen tijd gestaakt, en daarna in 1926 weer op- nieuw ter hand genomen, en het is aan den ener- gieken, systematischen arbeid der Duitsche expedi- tie, waaraan ook eenige Nederlanders hebben deel- genomen (o.a. Prof. Böhl en Dr van Ravesteyn), ge- lukt om hier inderdaad veel leerzaams aan den dag te brengen. Men heeft namelijk zowel de oude Israëlietische stad, als de daaronder liggende lagen van de Kanaänietische periode kunnen bloot leggen. In deze Kanaänietische lagen nu heeft men heel dui- delijk de weerspiegeling van de gebeurtenissen, be- schreven in Richt. 9, teruggevonden. Een van de eerste resultaten was het opgraven van de geweldige Noordwestpoort, aan den kant van het gebergte Ebal, vanwaar Gaal de nadering van Abimelech's troepen gadesloeg en waardoor hij uittrok om zich met deze te meten (vs. 35-40). Ingevolge heeft men blootgelegd den tempel van Baäl-berith (vs. 4). Dit geweldige ge- bouw met zijn enorme fundamenten (niet minder dan 5,30 M. breed) maakt heel begrijpelijk hoe het als een versterking, een laatste verschansing van de in het nauw gedreven Sichemieten dienst kon doen (zie vs. 46). Het spreekt vanzelf, dat men natuurlijk in hoofdzaak uitsluitend de fundamenten heeft terug- gevonden, het overige is in puin gestort. Maar reeds deze fundamenten zijn voldoende om een levendigen indruk te geven van het geweldige gebouw. En nog aanschouwelijker brengt het de geschiedenis van Richt. 9 voor onze aandacht wanneer de duidelijke sporen worden bemerkt van het vuur, waardoor Abi- melech deze versterking vernietigde (vs. 48, 49).

Zoo ziet men de beteekenis van zulke opgravingen. Natuurlijk is de beteekenis veel grooter dan hier in enkele trekken kan worden aangegeven, er zijn ook tal van ondergeschikte punten, waarover zij licht heb- ben verspreid; maar het was er ons slechts om te doen te laten zien hoe zulke opgravingen de Bijbel- sche historie voor ons doen leven, en hoe zij nog eens weer bevestigen, wat wij reeds lang door het

huis moest één lam worden gegeten, opdat niets van het vleesch van dat lam naar buiten zou wor- den gebracht. Daarom staat in Ex. 12:4, dat, als één gezin te klein was voor een heel lam, slechts de naaste nabuur mee mocht eten, opdat het in één huis zou worden gebruikt. We merken bij dit voorbeeld op, dat ook wij Nederlanders het woord „been“ in tweeërlei zin gebruiken: bot en ledemaat.

In Ex. 12:46 is dus volgens Yahuda sprake van „ledemaat“. Als we nu in Ex. 12:17, 41, 51 lezen: „Juist op dien dag“, „juist op denzelfden dag“ en „even terzelfden dage“, dan staat daar in het Hebreuwsch letterlijk: „op het gebeente van dezen dag“ of „op het been of lid van dezen dag“. Volkomen terecht vertalen onze Statenvertalers het zooals boven is weergegeven. Maar Yahuda be- toogt, dat men ook in het Egyptisch dezelfde over- dracht heeft van het woord „lid“ op „zelf“. Zoo haalt hij als voorbeeld aan: „de bewoners van zijn stad beminden hem meer dan hun leden of lede- maten, d.i. dan zichzelf“. Op het lid of been van dezen dag = op dezen dag zelf.

Zoo zouden we kunnen doorgaan. In Ex. 2:23 staat b.v.: „En het geschiedde na vele dazer dagen“. Yahuda wijst erop, dat in vele Egyptische volks- verhalen een vaste formule bestaat, om een nieuw stuk in te leiden, die luidt: „nu echter na vele dagen hierna“. Vooral is dit het geval in een be- roemde vertelling, die der twee broeders. De ver-

geloof wisten, dat het Oude Testament geen verza- meling van legendarische verhalen is, maar getrouwe weergave van wezenlijke historische gebeurtenissen biedt.

We voegen hieraan niets toe. We gelooven, dat ook in onzen kring deze dingen de volle belangstelling hebben.

Ook een eenheid! En sectarisme?

Dr Hooykaas schrijft in de rubriek „Godsdienstig leven in Nederland“ zijn DVIHC-den brief. Hij heeft het daar over een onderwerp, dat hij aandient onder den titel: „niet een minimum van dogmatiek, maar een maximum van Christelijke geest“. Hij schrijft als volgt:

In de Rotterdamse St. Laurens is Zondagavond 11 een oecumenische dienst gehouden, waaraan ik gaarne een overdenking wijden wil.

Korthedshalve begin ik met het overnemen van het beknopte en objectieve verslag in de „N. R. Ct.“ (16 Juni, Av.).

In de Grootte Kerk alhier is Zondagavond op ver- zoek van het Rotterdamsch Comité ter bevordering der Stockholm-gedachte eens bijzondere godsdienst- oefening gehouden.

Ds A. C. G. den Hertog, Ned. Herv. predikant, heeft de samenkomst geopend. Spr. noemde de samenkomst te Stockholm een tweede Nicea, met dat verschil, dat in deze laatste plaats het ging om een dogmatisch Christendom, in Stockholm echter om een praktisch Christendom, en daarbij in het bijzonder om de samen- werking der kerken.

Dr J. Irwin Brown, predikant der Schotsche Kerk, heeft in de Engelsche taal gewezen op de noodzake- lijkheid der eenheid. De dingen, die de kerken scheiden, aldus spr., zijn de kleine, die hen vereenigen de groote, n.l. het vertrouwen op God, en de liefde tot God. Spr. ging hierop voor in gebed, dat hij besloot met het Onze Vader.

Dr C. E. Hooykaas, predikant der Remonstrantsch Gereformeerde Gemeente, las daarop het derde hoofd- stuk van den eersten zendbrief van Johannes.

Ds J. W. Brass, Evang. Luthersch predikant, hield dan een toespraak aan de hand van Johannes 4:19-24, waarin Christus wijst op het aanbidden in geest en in waarheid. De oude vraag, waar moet men God aanbidden, leeft in nieuwen vorm voort. Welke is de ware Kerk, waar is het Koninkrijk Gods? Bij ons en bij u, overal waar God in geest en in waarheid wordt aanbeden. Hij wil zijn de machtige magneet, die allen tot Zich en daardoor ook tot elkander trekt. Dat is de taak van Stockholm, de voortzetting van wat Jezus bij de Jacobsbron heeft gezegd. De pro- testantsche kerken waren vergeten, dat zij tezamen vormen de katholieke christelijke kerk; zij hielden geen voeling met elkander, en dit isolement maakte hen zwak. Stockholm heeft door de samenwerking van alle groote kerken der wereld uitgezonderd de Roomsche, de katholiciteit zeer sterk gemanifesteerd. Men heeft daar de kerk der toekomst gezien, die weder iets gevoelt en begrijpt van de gemeenschap der heiligen.

Stockholm is een belofte, het is een aanloop op de eenheid in de veelheid. Rome was er niet bij, maar spr. hoopt, dat als er weer iets dergelijks komt, ook Rome tegenwoordig zal zijn. Het is helaas niet waar- schijnlijk, maar bij God is alles mogelijk. De geest- drift voor Stockholm is in ons land niet groot, maar toch ritselt er iets. Op verzoek van de afd. Nederland van den Wereldbond der kerken heeft de synode der Ned. Herv. Kerk juist dezer dagen uitnodigingen ver- zonden voor een bijeenkomst, waar officiële afge- vaardigden van alle protestantsche kerken en van de oud-bisschoppelijke clerezij (oud-kath.) zullen be- spreken of en hoe men samen arbeiden kan. Wij gaan in de richting van het groote doel:

Eén kudde zal 'eens zijn
die één herderstaf zal weiden.

Ds E. L. Smelik, predikant der Gereformeerde Kerk in H. V. heeft na een slotwoord een dankgebed uit- gesproken, waarna de predikant der Noorsche Zee- manskirk alhier, ds A. Salvesen, in het Noorsch den zegen heeft uitgesproken.

rassende conclusie, die hij uit het voorkomen van deze formule in Ex. 2:23 trekt, is, dat met dit vers niet een nieuw bericht begint, dat van het voorafgaande te scheiden is, maar dat het om- gekeerd van dat voorafgaande de rechtstreeksche voortzetting is en dat wij hier met één en den- zelfden schrijver te doen hebben.

Ook noemen we nog, dat volgens Yahuda, in het gesprek tusschen Farao en Jozef, laatstgenoem- de door den schrijver wordt voorgesteld als een hoveling, die alle fijne puntjes der hovelingentaal met zekerheid beheerscht. Dat Jozef voor zijn broe- ders de rol van een echten Egyptenaar gespeeld heeft en dat ook die broeders zelf en vader Jakob ons ten tooneele worden gebracht als voornamen mannen, die met alle gewoonten der hogere Egypt- ische kringen volkomen vertrouwd waren.

Maar genoeg gaven we weer, om een indruk te geven van Yahuda's werkmethode en van het door hem aangevoerde feitenmateriaal ten opzichte van de Jozefgeschiedenis en de eerste hoofdstukken van Exodus. Alleen herhalen we, dat de rijkdom van dit materiaal groot is en dat we slechts wat ons als het duidelijkst trof weergaven.

In een volgend artikel hopen we het tweede deel van Yahuda's boek op dezelfde manier te be- zien.

Delft.

Dr W. H. GISPEN.

Er was voor deze samenkomst groote belangstelling; de kerk was zeer goed bezet.

Aan dit verslag kan toegevoegd worden, dat na afloop van de godsdienstoefening een receptie gehouden werd in het kerkeraadsgebouw der Ned. Herv. Gemeente, waar ook de burgemeester, Mr. P. Droogelever Fortuyn, aanwezig was, die in de Overheidsbank den dienst had bijgewoond; waar behalve de predikanten ook de afgevaardigden der vertegenwoordigde gemeenten elkander ontmoetten. Door eenige Hervormde predikanten (Ds. De Heer, Dr. Wagenaar en Dr. Van der Valk) werd de wenschelijkheid betoogd om het onderzocht werk voort te zetten en aan het Rotterdamse Stockholm-comité te verzoeken, daartoe al het mogelijke te doen. Want — zoo werd betoogd — indien het enkel bij zoo ééne manifestatie bleef, en er niet samen voortgewerkt kon worden, ja, dan ware het beter geweest, indien ook dit achterwege ware gebleven. Want wij hebben niets aan een enkel gebaar. Zou het Stockholm-comité niet een kleine commissie van actie willen vormen, die deze zaak ter harte nam en uitslag naar een gelegenheid tot gemeenschappelijke arbeid?

Wanneer men uit de indrukwekkende schoonheid van den weidschen dienst teruggekeerd is naar de rust van de studeerkamer, komen de vragen en rijzen kritische gedachten, die men niet wrevelig op zijde mag schuiven als ongewenschte indringers, juist wanneer men vurig verlangt naar verwerkelijking van het oecumenische beginsel. Dan moet men de bezwaren wegen en dóór 't doornbosch van de twijfelingen zich een weg trachten te banen.

Maar laat me even eerst nog mogen toeven in de herinnering van de schoonheid der kerk in het avondlicht, met haar tweeduizend opgepakte kerkangers, opvolgend tegen den achterwand als een gestuwde vloed. De menigte onder het machtig orgelspel, bruisend en steigend, klagend en biddend, uitvloeiend tot, waar aan 't eind van het voorspel, de menigte uit volle borst aanhief het

De lofzang stijgt uit Sions zalen
Tot U met stil ontzag.....

De schoonheid van het gebed — want wat is verhevener in onze gemeenschap dan het vrije kerkelijke gebed, met zijn persoonlijk geluid en toch ook dat objectieve in zijn gehalte, waardoor het ten leste opgaan kan in het Onze Vader?

De schoonheid eindelijk van het oecumenische gebaar toen de Noorsche predikant naar landszede de gemeente met een kruisteken kon zegenen.

En — waar van gebed en gezang, getuigenis en preek, zeer veel mij is bijgebleven, ruicht als waarlijk katholieke belijdenis in mij het woord na:

De dingen die de kerken scheiden zijn de kleine, die haar vereenigen zijn de groote: namelijk het vertrouwen op God en de liefde tot God.

Maar nu toch de moeilijkheden, vragen, twijfelingen. Nu toch ook die bittere achterafvraag, die zoo dikwijls 's menschen vreugde ontluistert met haar zacht en snijdend gefluister: „wat is het wel waard?”

Ten eerste: hoe onvolkomen was de vereeniging der gescheidenen. De vreemde kerken waren vertegenwoordigd. Dat is waardevol en goed. De dissenters waren vertegenwoordigd. Men mag het waardeeren, dat de Hervormde Kerk dit op prijs stelde; het was zeker van betekenis dat twee honderd predikanten in ambtsgewaad den kansel van de St. Laurens mochten betreden. Van hunne zijde werd het niet vreemd geacht, door menigen Hervormde zal het als een offer begrepen, als een gewichtig moment aangevoeld zijn. En een Gereformeerd predikant sprak en bad in dezen dienst; ook dat is betekenisvol, verheugend, ja ontroerend.

Maar — en nu begint de beperking van onze volharding: — deze prediker was gereformeerd in Hersteld Verband, van de groep, welke zichzelf uitgestooten en in nood zelfstandig georganiseerd weet. De Rotterdamse gemeenten van de Gereformeerde Kerken in Nederland ontbraken. Geen jongere Kuyper op den St. Laurens-stoel. Voor mij accentueerde de aanwezigheid van Ds. Smelik het ontbreken van de Gereformeerden in breede laag. Ook de strengste Hervormde predikanten werden gemist op dit appel. Dit kan niet toevallig geweest zijn.

En — natuurlijk ontbraken de Roomschen. Mij persoonlijk deert dit niet zoo als 't ontbreken van die anderen. En de ervaring met de protestmeetings tegen de Russische geloofsvervolgung leert ons, dat als ééne in deze streng georganiseerde kerk bij het Gezag de nuttigheid en noodigheid van samenwerking erkend was, men over de geheele linie op deze groep zou kunnen rekenen. Ik vermoed dat het met de medewerking van Gereformeerden eenigszins anders gesteld is, dat hier vooral een volks-onwil zal moeten overwonnen worden. Mogen de gereformeerden voor het vervolg weten dat: wanneer van Hervormde zijde, waar die volks-onwil óók bestaat, deze overwonnen wordt, men hun als broeders de hand toesteeft, het odium van sectarisme op de Gereformeerde Kerken zal rusten, als die den handdruk afslaan.

We hebben onze oogen toch even uitgewreven.

Daar wordt waarlijk een heel nieuw begrip van sectarisme ingevoerd.

Vroeger was sectarisme: het zich afsnijden, zich afscheiden van de kerk. Nu decreteert Dr. Hooyma, dat het is: niet meedoen met een of andere idee, of een of andere „hobbie”, of een of andere vereenigde „actie”.

Dat is een heel nieuw begrip van sectarisme.

Dat het wetenschappelijk ongeoorloofd is, een begrip zoo maar een anderen inhoud te geven, weet Dr. H. toch zeker ook wel?

En wanneer nu een kerk zichzelf als belijdeniskerk respecteert, kan zij dan aan een dergelijke „vele grenzen uitwisselende actie” meedoen? Als nu de Gereformeerde Kerken eens zeggen, dat het wezen van het Christelijk belijden, is het belijden van het geloof in

de genade Gods in Christus, het vertrouwen op de kruisverdienste van den Zaligmaker — en dat zeggen zij — kunnen ze dan meedoen met een actie, die den Zaligmaker van zondaren niet erkent?

Wil Dr. H. eens op deze vragen antwoorden?

En hoe zou Ds. E. L. Smelik tegenover deze dingen staan?

Een nieuwe afgod.

Er is een nieuw soort van afgod: de gemeenschap. „Friesch Dagblad” (21 Juni) schrijft over dezen afgod deze ware woorden:

Men heeft het tegenwoordig dikwijls over de „Gemeenschap”. Iedere man werkt voor de Gemeenschap; iedere vrouw bewijst, zoo zij moeder wordt, een dienst aan de Gemeenschap; iedereen heeft recht en aanspraak op een goed en menswaardig bestaan en de Gemeenschap moet hem dat verschaffen; heeft hij zijn geheele leven al of niet gewerkt, dan zorgt toch die Gemeenschap voor een behoorlijken levensavond met een deugdelijk pensioen.

Alleen over de eer der Gemeenschap bekomert men zich niet in het minst. Die sleurt men veeleer door het slijk.

De Gemeenschap is voor velen een soort van mysterieus wezen, dat voorzien is van een grooten geldzak, waaruit zij gehouden is, hare dagelijkse en wekelijkse uitkeeringen te doen en de algemeene griet, die men tegen haar koestert, is maar deze: dat zij zoo schrikkelijk ongelijk en onrechtvaardig is bij hare uitdeelingen. Nog juist gezegd, acht men die geheimzinnige Gemeenschap als een koekenbaker, die een reuzentaart in moten onder de menschen kinderen te verdeelen heeft, en heeft men hoofd voor hoofd deze griet: dat het eigen stuk te klein is.

In dien gedachten gang komt men vanzelf terecht bij den klassenstrijd: zuivere en rechtstreeksche vrucht van de individualistische opvatting der maatschappij. Grondslag van alle leven is dan de strijd om het zelfbehoud: de worsteling tegen elkander. Deze worsteling is dan ook ingezet in den anatomischen Staat, welken de Franse revolutie ons bracht. Eerst kreeg men den strijd van de losse individuen; den strijd om het grootste stuk van de taart en onder bescherming van de Liberale staatsmacht met den bekenden voorsprong van het kapitaal. Wat was begrijpelijker, dan dat de onderliggende individuen zich tot groepen verbonden en alzoo den klassenstrijd insluisden? Staande op het standpunt der dusgenaamde Wetenschap, moest men daár aanlanden, of..... ondergaan!

De losse individuen of groepen van losse individuen (wat in wezen precies hetzelfde is omdat alle natuurlijk verband ontbreekt) bekogelen elkander en de denkbeeldige Gemeenschap. Zij zijn er niet om die Gemeenschap, maar de Gemeenschap is er om hen: de Gemeenschap kan niet met wetten tegen hen optreden, maar zij dwingen de Gemeenschap; normatief voor hetgeen op het publieke terrein zal gelden, is niet het gemeenschappelijk belang van allen, maar hetgeen hun groep, hun wil, hun hartstocht begeert.

De straat, het plein, de gracht, de steeg, het slop, het publieke vervoermiddel, de schouwburg, de bioscoop, het zeebad, de herberg, de danszaal, het park, de winkel, de werkplaats, — ja, alle publiek en semi-publiek terrein — behoort ter hunner vrije beschikking te staan, vrij van alle conventie en confessie. De Overheid, dienszede der Gemeenschap, heeft eerbiedig op zij te gaan voor Hoogsterzelve „leden” en ruim baan te maken voor al wat de hartstocht der Groep commandeert; zoo niet, dan is zij in gebreke. De Gemeenschap is de eigen groep; de rest telt niet mee. De minderheden hebben geen recht op vrij zonlicht bij dag, laat staan om een stuk te winnen van de taart des koekenbakkers.

Zulk een Gemeenschap is geen gemeenschap; daar gaat een vuur uit van de „leden”, dat haár, en een vuur van haár, dat de „leden” verteert, wijl haar levensbeginzel een stervensbeginzel is: een vuur, ontstoken aan de hel.

Dit zijn ware woorden.

Deze afgod heeft, zooals alle afgoden: geen adres, geen gestalte; geen vorm — en daarom een vast adres: voor ieder is het bij mij; en daarom een vaste gestalte: voor ieder: mijn belang; en daarom een vasten vorm: voor ieder: mijn mening.

Zuiderzee-vraagstukken.

Dr. Keizer schrijft in „De Geldersche Kerkbode”:

In den binnenkort droogkomenden Wieringermeer-polder zullen ook menschen uit Gelderland, landarbeiders en boeren, een bestaan kunnen vinden.

Daarvoor hebben ondergeteekenden zich tot een Geldersch comité vereenigd, waartoe men zich kan wenden opdat een Geldersche Trek kan worden gevormd naar dezen polder, die, georganiseerd onder deskundige leiding en voorlichting, aan het cultuurwerk zou kunnen deelnemen.

Ieder, die zich daarbij zou willen aansluiten wordt verzocht zich zoo spoedig mogelijk op te geven aan den Secretaris of aan een der leden van het voorloopig comité. Door deze aangifte wordt niemand tot iets verbonden, doch men zal op de hoogte van de plannen worden gebracht zodra daartoe aanleiding is.

Het voorloopig comité,

JOH. ORBINK, Voorzitter.

Jhr. Ir. W. LAMAN THIP, Secretaris, Wageningen.

Ds. Mr. C. J. BARTELS, Lathum.

H. VAN DE CRAATS, Barneveld.

A. J. COSTERMANS, Elst (Over-Betuwe).

Leest het bovenstaande eens nauwkeurig! Denkt er om van Roomsche zijde is men zeer actief.

Wie weet of straks niet zal blijken, dat door uitnemende organisatie er gansche stukken en streken van de Zuiderzee-provincie in bezit van Rome zullen zijn. Ook van andere zijde wordt al gewerkt.

Dat ook onze menschen actief zijn! Liever naar de Zuiderzee dan naar Amerika en Canada! Daar gaat men voor den Nederlandschen stam verloren!

We zullen maar niet hieronder nog een aanbeveling plaatsen.

En dan ook voor andere provincies.

Dr. Keizer heeft gelijk.

Prof. van Gelderen.

Ds. van Dijk schrijft in de „Kroniek” van het „Ger. Theol. Tijdschrift”:

De vorige maal zijn we onze Kroniek begonnen met het jubileum te gedenken van een onzer professoren. We mogen er nu mee eindigen. Prof. van Gelderen heeft niet alleen een goeden naam onder zijn studenten; door zijn persoon en arbeid bezit hij ook het respect in den breeden kring van ons kerkelijk leven; bijzonderlijk onder ons predikanten, die bij hun preeken over Job en over teksten uit Koningen van zijn commentaren dankbaar profijt trekken.

Moge zijn vruchtbaar leven, dat ook ons „Ger. Theol. Tijdschrift” in talrijke bijdragen ten goede kwam, voor onze kerken nog vele jaren gespaard blijven.

Van harte sluiten we ons hierbij aan.

Door de redactie-wisseling aan ons blad, juist in de dagen van het jubileum van Prof. van Gelderen, gedacht ons blad dit jubileum niet. We kunnen het gelukkig op deze wijze nog „goed maken”.

Indien er één onzer is, die algemeen geacht en geerd wordt, dan is het Prof. van Gelderen.

Nu zegt achting der menschen wel niet alles.

Maar „liefde van Gods kinderen ondervinden” zegt toch héel veel.

Op aarde in de tusschen-menschelijke verhouding, zegt het het meest! En Prof. van Gelderen kan ervan overtuigd zijn, dat hij die liefde bezit!

Vermomde Bolsjewieken?

In de pers deed het volgende „Ingezonden” de ronde.

Toen Prof. Gunning deze tentoonstelling opende, hebben we gezegd: „hé?”

Het verwondert dus niet, dat het volgende komt:

OPEN BRIEF AAN

Prof. Dr. J. H. Gunning Wzn.,

Voorzitter van de Vereeniging „Nationaal Reizend Museum voor Ouders en Opvoeders”:

Hooggeleerde Heer,

De zoogenaamde „Voks” — de Bolsjewistische Vereeniging van Intellectuelen, die in het Buitenland onder hun mede-intellectuelen Bolsjewieksche propaganda maakt, heeft door bemiddeling van het Genootschap Nederland—Nieuw-Rusland een tentoonstelling georganiseerd, betrekking hebbende op het onderwijs in Rusland.

U hebt het oirbaar geacht deze te openen.

U hebt daarbij op gebreken in ons onderwijs gewezen, tevens op wat men in Rusland voor het kind doet.

En U is naïef genoeg om te verkondigen, dat de tentoonstelling geen propaganda beoogt. Het Nederlandsche publiek zou dat niet dulden! U zelf is er een levend voorbeeld van, dat het haar wel duidt en zelfs bevordert, mits zij in voorzichtigen vorm wordt gekleed.

Leerboekjes te prijzen, wanneer ze in een taal geschreven zijn, die men niet verstaat, is altijd 'n waagstuk. Wij willen echter aannemen, dat én die leerboekjes en al het andere tentoongestelde voortreffelijk zijn.

Maar over enkele dingen wordt dan toch blijkbaar gezweven en daaromtrent wordt niets tentoongesteld, n.l.:

over de **hoofdbeginselen** van het Russische opvoedingssysteem.

Deze zijn:

- 1e. Het vernietigen van het familie-leven;
- 2e. Het vernietigen van den Godsdienst;
- 3e. Het stellen van de politiek boven de wetenschap;
- 4e. Het knechten van de wetenschap in dienst van de politiek.

De voortreffelijkste leermiddelen (die — tusschen twee haakjes — vroeger gratis verstrekt, maar thans ook door de behoeftigen betaald moeten worden) verhinderen niet het **systematische, morele bederf** van de jeugd, waarop willens en wetens wordt aangestuurd, **speciaal in het onderwijs**. En evenmin het sluiten van talrijke scholen.

Het is een feit, dat er miljoenen analphabete kinderen, dikwijls vereenigd tot misdadigersbenden en grootendeels behept met drankzucht en geslachtsziekten, door Rusland rondzwerven, zonder school, zonder onderricht, zonder leermiddelen(!)

Dit, geachte Professor, is de werkelijkheid, die te bewijzen is uit de Sowjet-bladen zelf.

Dit is het, wat de Sowjets voor het kind gedaan hebben. Op de bedoelde tentoonstelling ziet men veel fraais; maar de vraag is alleen: in hoeverre heeft deze theoretische fraaiheid zich in de praktijk omgezet?

De praktijk nu is afschuwelijk, weerzinwekkend, zelfs walgelijk! En dit erkent men in Rusland zelf..... Maar U, geachte Professor, — en op Uw voorbeeld vele Dagbladen — wekt den indruk, alsof de kinderen in Rusland hoogst verstandig worden opgevoed, U spreekt zelfs over de taak der moeder, waar deze in Rusland geen rol speelt!

Gegeven de werkelijkheid, is dit alles een politieke leugen (want het Russische onderwijs is — gelijk gezegd — in de eerste plaats politiek), waarvan wij gaarne aannemen, dat U zich niet bewust is.

U
les
pa
le
bc
w
ar
w
vo
tw
de
proj
stel
H
ben
nog
zee
V
gra
HE
O
de
dez
boe
voo
dit
T
Urk
N.V. v
VISCHMA
TEL
ook voor
Luxe- en
Electr. D
JOI
Schagerl
DR
Weel
Fa. J. P
ZIEK
Telefoon
Age
Dordrech
bosch, We
en verde
plaatsen
A. & H
's
Gopernic
Anton de
Aardapp

door uit-
strekken
zullen
ekt.
er naar de
Daar gaat
en!

anbeveling

Gelderden.
het „Ger.

onnen met
rofessoren.
n Gelde-
onder zijn
bij ook het
kerkelijk
die bij hun
dingen van
en.
as „Geref.
ede kwam,
blijven.

uist in de
lderden, ge-
en het ge-

cht en ge-

tes.

nden" zegt

uding, zegt

kan ervan

sjewieken?

de ronde.

pande, heb-

komt:

Reizend

s":

atische Ver-
Buitenland
che propa-
t Genoot-
toonstelling
t onderwijs

en.
derwijs ge-
r het kind

en, dat de
Het Neder-
zelf is er
el dult en
orm wordt

en taal ge-
ld 'n waag-
je leerboek-
oortreffelijk

h hlijkbaar
s tentoon-
sche opvoe-

n;
i:
etenschap;
dienst van

tussen
maar thans
orden) ver-
boderf van
ordt aange-
n het slui-

shabete kin-
shenden en
slachtsziek-
hool, zonder

held, die te

gedaan heb-
t men veel
e heeft deze
omgezet?

zinwekkend,
and zelf.....
w voorbeeld
de kinderen
opgevoed, U
aar deze in

en politieke

— gelijk ge-
vaar van wij
t is.

Als vele brave en niet-ergdenkende mensen, hebt U zich door de vrienden der Bolsjewieken laten misleiden. Dit is niets nieuws; de buitenlandse propaganda van het Bolsjewisme, vooral onder de intellectuelen, rust op dergelijke misleidingen.

Mooie leermiddelen en platen eenerzijds (vooral voor buitenlandse propaganda).

Ellende, ziekte, onzedelijkheid, onwetendheid, verwildering, armoede, gebrek, misdaad, drankzucht anderzijds. Onder miljoenen jonge kinderen!

In dit korte bestek kunnen wij dit alles niet bewijzen. Maar wij zijn volkomen bereid U de bewijzen voor te leggen, en brengen onder Uw aandacht de twee volgende werken:

1e. *Les enfants abandonnés en Russie Soviétique* door Zenzenow (Paris, Librairie Plon) et

2e. *Moscou sans voiles*, door Joseph Douillet (Paris „Editions Spes"), pp. 88 e.v.

Met de meeste hoogachtung teekenen wij:

Dr F. J. KROP, Rotterdam.

Mr Dr J. VAN SCHEVICHAVEN,

Den Haag.

21 Juni 1930.

Inderdaad we vertrouwen Rusland geen haar. Ook de Russische opvoeding niet. En nog veel minder de propaganda voor deze opvoeding. Men ga deze tentoonstelling niet steunen!

J. W.

BOEKBESPREKING

H. v. Dijk en I. Nauta. *Gewijde Geschiedenis*. (Oude Testament) voor het Voortgezet Onderwijs.

P. Noordhoff N. V. — Groningen, 1930.

Ik heb den indruk, dat we hier een goed boekje hebben. Vooral het feit, dat uit de Bijb. Oudheidkunde nogal veel wordt meegedeeld, maakt dit boekje tot een zeer bruikbaar leerboek.

Voorzover ik kan nagaan, is dit een boekje, dat ik graag in handen van onze MULO-leerlingen, onze H.B.S.-ers en onze Gymnasiasten zag.

J. W.

Chr. de Bouter en I. Nauta. *Beknopte Kerkgeschiedenis*, voor het Voortgezet Chr. Onderwijs.

P. Noordhoff N. V. — Groningen, 1930.

Ook dit boekje lijkt me heel goed. Het is vooral in de 19e eeuw objectief gehouden. Dat is verstandig. Maar deze objectiviteit is overal goed, en schaaft niet. Het boekje is „bij". De verwerping van de reorganisatievoorstellen in de Ned. Herv. Kerk van Januari van dit jaar wordt nog gemeld!

J. W.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Urk: E. H. Brockstra te Rijnburg en D. v. Enk te Zweloo.

Beroepen te:

Alkmaar (2e maal): C. von Meijnefeld te Fegenoord.
Amsterdam-Noord (2e maal): W. v. Gelder te Tiel.
Ede (als hulppred.): J. Gremer, cand. te Hoornveen.
Grappakker (Gr.): J. Scheffelaar te Tzummarum.
Haarlem (3e maal): W. H. v. d. Vegt te Bergum.
Metslawier-Nawier: H. H. v. Kapel te Kooten.
Oppeboos: H. Zandbergen, cand. te Enschedé.

Aangenomen naar:

Driesum: P. v. d. Marel te Krabbendam.
Ferwerd: P. v. d. Werff te Boornbergum.

Intrede te:

Capelle a. d. IJssel: J. v. d. Berg. Tekst Joh. 16:14.
Nieuwlande (Dr.): J. C. Borgdorff, cand., Tekst 1 Tim. 1:15a.

Nieuw orgel.

Op Vrijdagavond 20 Juni j.l. had in de Geref. Noorderkerk te Sneek de ingebruikneming plaats van het door den heer N. A. v. Dam, orgelbouwer te Utrecht, gebouwd orgel.

Nadat de voorzitter der commissie van administratie, de heer A. Douma, het orgel aan de Kerkeraad had overgedragen, werd het door De Koopmans met een enkel woord aanvaard.

Daarna werd het orgel bespeeld door de organisten der Noorder- en Zuiderkerk en door den heer H. N. Mastenbroek te Hilversum.

De intonatie is geheel naar wensch. Het geheele werk heeft 21 stemmen, verdeeld over 2 klavieren en vrij pedaal. Het werk is gebouwd volgens het pneumatisch kegelstelsysteem. De aanspraak is sublim en niet te onderscheiden van een mechanisch werk. Het front dat door den orgelbouwer is ontworpen is bijzonder mooi en geeft stemming aan het geheel.

De J. Brouwer.

Naar we vernemen zal De J. Brouwer, de nestor der Geref. predikanten in de klassis Woerden, aan wien na 40 dienstjaren op zijn verzoek eervol emeritaat is verleend, zich metterwille te Nigtevecht vestigen om de kleine Geref. Kerk aldaar hulpdiensten te verleenen.

Emeritaat.

De H. Enserink, predikant der Geref. Kerk van Zuidwolde (Gr.) heeft wegens voortdurende ongesteldheid eervol emeritaat aangevraagd.

De Enserink werd in 1905 predikant te Heteren. Hij diende achtereenvolgens de kerken Nieuwveen, Wilsom (Bentheim), Siddebeuren en Onstwedde en sedert 1924 zijn tegenwoordige gemeente.

De R. J. van der Veen, predikant der Geref. Kerk te Goos, heeft aan de Gemeente meegedeeld, dat hij het voornemen heeft op de o.v. Classisvergadering, die 10 Juli a.s. staat gehouden te worden, tegen 1 September a.s. eervol emeritaat aan te vragen.

De v. d. Veen werd in 1887 pred. te Hindeloopen. Hij diende verder de kerken Driesum en Bolsward en sedert 1896 zijn tegenwoordige gemeente.

Candidaten tot den H. dienst.

De classis Apeldoorn der Geref. Kerken heeft in haar vergadering van Woensdag 18 Juni, de heer G. Zeijl, theologisch kandidaat te Sneek, beroepen predikant te De Glind, peremptoir geëxamineerd en met algemeene stemmen toegelaten tot den Dienst des Woords en der Sacramenten. Zondag 17 Aug. heeft kandidaat Zeijl d.v. te De Glind zijn intrede te doen, na des morgens bevestigd te zijn door den consulent der Kerk, De W. L. Korfker, van Barneveld.

Door de classis Alkmaar is na praeparatoir examen met algemeene stemmen beroepbaar verklaard in de Geref. Kerken cand. A. Boesjes, te Schermerhorn.

De classis Apeldoorn der Geref. Kerken heeft praep. geëxamineerd en met algemeene stemmen beroepbaar verklaard, den heer S. U. Zuidema, cand. van de V. U. te Amsterdam. Hij kan voorloopig geen beroep in overweging nemen, maar is wel bereid des Zondags de Kerken te dienen. Zijn adres is Zwolscheweg 71, Apeldoorn. (In de maand Augustus Nieuwe Stad 166, Leeuwarden).

De classis Onnen van de Gereformeerde Kerken heeft praeparatoir onderzocht en met algemeene stemmen beroepbaar verklaard kandidaat G. J. Sijbesma, die ook terstond een beroep in overweging wenschte te nemen.

Zijn adres is: Gereformeerde pastorie, Dedensvaart.

Peremptoir examen.

De classis Beilen der Geref. Kerk heeft in haar vergadering van Woensdag 18 Juni j.l. den heer J. D. v. Ginhoven, Theol. cand. te Middelburg, bur. pred. der Geref. Kerk te Vlieder (Dr.), peremptoir geëxamineerd, en met algemeene stemmen toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten. Cand. v. Ginhoven heeft op Vlieder intrede te doen op Zondag 6 Juli a.s. D.V., na des morgens bevestigd te zijn door Prof. Dr G. Ch. Aalders te Hilversum.

De Geref. Kerk van Ede.

Tot hulpprediker bij de Geref. Kerk van Ede is benoemd de heer J. Krumer, cand. te Amsterdam en afkomstig van Hoornveen.

Kerkgebouwen.

Te IJmuiden heeft de Kerkeraad der Geref. Kerk het voornemen een tweede kerk te doen bouwen, dienende als hulpkerk en aan 400 personen plaats biedend.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:

Onstwedde-Mussel: J. B. G. Croes te Gouda en J. Drenth te Broek op Langendijk.

Beroepen te:

Lisse: W. Bijleveld te Haarlem.

Bedankt voor:

Ede: J. A. Biekel te Sliedrecht.

GEREF. GEMEENTEN.

Tweetal te:

Gouda: G. H. Kersten te Rotterdam en A. de Blois te Dirksland.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Drietal te:

s-Gravenzande: S. Kooistra te Weterijp, J. H. Wessel te IJmuiden en H. W. te Winkel te Sneek.

Beroepen te:

Coevorden: A. E. K. Pols te Noorderdijk (Gr.).
Elburg (2e maal): J. Koldewijn te Hattem.
Genemuiden: A. J. Westra Hoekzema te Zegveld bij Woerden.
s-Gravenzande: S. Kooistra te Weterijp.

Menaldum: S. J. de Hoest te Garrijp.
Nederhorst den Berg: H. P. Stegenga te Assen.
Putten (vac. B. N. B. Bouthoorn): W. L. Mulder te Voorthuizen.
Rijssen (vac. A. H. J. G. v. Voorthuizen): G. Alers te Nieuw-Lekkerland.

Tweel: G. Sevenster te Purmerend.

IJlst: J. Nanta te Sexbierum.

Zuiderwoude bij A'dam: A. M. Knottnerus, cand. te Sebaldsburen.

Aangenomen naar:

Mijnheerenland: A. J. Westra Hoekzema te Zegveld bij Woerden.

Bedankt voor:

Bergambacht (toez.): J. v. Amstel te Putten (G.).
Bergschenhoek: L. v. Mastrigt te Harderwijk.

Genemuiden: A. J. Westra Hoekzema te Zegveld bij Woerden.
Hoedekenskerke: P. v. Lelyveld te Dordrecht.

Lelidert: H. P. Stegenga te Assen.

Nijega en Elahuizen: B. C. Visser, cand. te Amerfoort.

Reinrichement en Hoorn op Terschelling: J. W. B. Cohen, cand. te Utrecht.

Vierhuizen-Zoutkamp en den Burg (Texel): Th. J. Muddé te Musselkanaal.

Intrede te:

Dordrecht: P. Warners, Tekst Ez. 34:31.

Joure: A. C. H. Vollenweider, Tekst Matth. 24:14.

Ouddorp (Z.-H.): H. H. v. Amode, Tekst 2 Cor. 5:20.

Ravenwaaij: D. J. Derksen, Tekst 2 Cor. 3:5b en 6.

Sebaldsburen: B. R. Knottnerus, Tekst Lukas 8:5-8.

Afscheid van:

Oostkapelle: N. P. Gijman, Tekst Filipp. 1:6.

IJlst: Ph. Peter, Tekst Matth. 28:20.

Overleden:

23 Juni: P. A. E. Schröder, Em. pred. te Haarloo, 67 jaar.

N.V. v.h. FA BERNARD

VISCHMARKT-KOORNBRUGSTEEG

TELEF. 479 - LEIDEN

ook voor U het aangewezen

adres voor

Luxe- en Huishoudelijke artikelen

Electr. Drukkerij en Boekbinderij

JOH. G. KILIAN

Schagerlaan 7, AMSTERDAM

DRUKT ALLES.

Week- of Maandperiodiek

gevraagd

Fa. J. P. HAZEBROEK & Co.

ZIEKE 111, DEN HAAG

Telefoon 12687 - Giro 36030.

Agent der Stoombooten

Dordrecht, Gorinchem, 's-Hertogen-

bosch, Weert, Helmond en Maastricht

en verdere verbindingen met alle

plaatsen in Limburg en N.-Brabant

A. & H. KRAAIJEVELD

's-GRAVENHAGE

Gopernicusstraat 286, Tel. 37932

Anton de Haenstraat 1. Tel. 37930

Handel in

Aardappelen en Brandstoffen.

M. N. SPIEKERMAN

Begravenis-Overname

Van Speijkstr. 153, Amsterdam

Telefoon 82644

Begravenissen - Transporten

naar alle plaatsen.

Zeer billijke tarieven.

Zend uw wasch naar

W. A. VAN DEN BRINK

Stoom Wasch- en Strijkinrichting

„KONINGSTEIN"

TELEFOON No. 13549

Scheepmakersdijk 21 - Haarlem

Mingaars' Wijn- en Bierhandel, 't Dam

Odastr. 19, bij Bloemhof, Tel. 53257

Speciaal adres voor v. d. Hof's

Wijnen, voor elke 25 cts. die be-

steed worden; krijgt men 1 bon,

voor 100 dezer bons 1 fl. Wijn ca-

deau. Levering voor Brulofften en

partijen. Bestelling gratis thuisbe-

zorgd.

Sigarenmagazijn

F. B. SCHUT

N. Spiegelstr. 67, hoek Prinsengracht

AMSTERDAM

Telefoon 48826

Beleefd aanbevelend.

Heden verscheen:

HET DERDE DEEL

VAN DE VOLEINDING

DOOR

Dr A. KUYPER

Met een inleidend woord van Dr H. H. KUYPER

Het werk zal compleet zijn in VIER DEELEN

Royaal formaat Pim. 2000 bladzijden

Prijs per deel f 5.50; in hinnen stempelband f 6.75

Dit is het laatste groote standaardwerk van Dr KUYPER.

Wie de inhoudsopgaf inzie! zal verbaasd staan over de

rijke stof en de veelzijdige behandeling daarvan in dit

werk. Een zoo omvangrijk werk over dit onderwerp

verschiet tot dusver niet. Dit boek geeft meer dan wat men

de eschatologie of leer der laatste dingen noemt. Dr Kuyper

zag die laatste dingen, de slottafereelen van Kerk- en

Wereldgeschiedenis, in verband met wat er achter ligt,

tot in het begin, waardoor aan wie dit werk leest een

diep inzicht wordt geschonken in de Voleinding als de

voltooiing van den Raad Gods met heel de Schepping.

Vragen op velerlei gebied, waarvan menigen zich nog

nimmer rekenschap gaf, worden hier doorgedacht en van

alle zijden belicht. Als in het verband te pas komend biedt

het werk ook een verklaring van verschillende profetische

gedeelten der H. Schrift, o.a. van Daniël en de Openbaring

van Johannes. Het is een werk van buitengewone beteekenis.

De teekening is opengesteld in eiken boekhandel.

Het uitvoerig prospectus met volledige

inhoudsopgaf en beknopt overzicht van

den gedachtegang wordt op aanvraag

gratis toegezonden.